

УДК 371.147

DOI <https://doi.org/10.32782/1992-5786.2025.99.29>**І. Ф. Шумілова**доктор педагогічних наук,
професор кафедри управління та освітніх технологій
Національного університету біоресурсів і природокористування України

ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА В ГАЛУЗІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ КАДРІВ У АГРАРНИХ ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ

Актуальність дослідження зумовлена необхідністю вивчення і врахування змін щодо ставлення суспільства до освіти та її наукового супроводу з огляду на перспективу реформування освітньої сфери, у відповідності до євроінтеграційних та глобалізаційних викликів XXI століття, дослідницько-інноваційного характеру цивілізаційного розвитку, а також суспільно-політичних, культурно-історичних, соціально-економічних та науково-технологічних процесів в українському суспільстві. Головною умовою підтримки та розвитку глобальної конкурентоспроможності України як аграрного експортера є підготовка спеціалістів нової формації, що визначає зміни у сфері аграрної освіти. Реалізація державної стратегії інноваційного розвитку сільськогосподарського виробництва чималою мірою визначатиметься насамперед станом фахової аграрної освіти та аграрної науки і, як наслідок, рівнем підготовки кваліфікованих кадрів.

Мета статті – здійснити аналіз публікацій зарубіжних науковців та закордонного досвіду успішної реалізації державної політики у сфері аграрної освіти, на основі чого було запропоновано широко-масштабну адапцію стейкхолдерського підходу та парадигми Agile governance, що дозволяє враховувати не лише країновий, а й регіональний (місцевий) специфічні аспекти.

Поставлені завдання визначили використання у дослідженні системного, нормативного, порівняльного, інституційного, структурно-функціонального, адаптаційного та інших інструментів наукового пізнання. В процесі дослідження використано інструменти контент-аналізу та елементи обґрунтованої теорії, що дозволило визначити ключові компоненти та тенденції в сфері державної політики в галузі освіти щодо підготовки кадрів в сфері аграрної освіти.

У статті розглянуто вектори функціонування та розвитку аграрної освіти в Україні, а також ступінь її ефективності у контексті ринку праці, виявлено існуючі проблеми, які полягають у невисокому рівні оцінки роботодавцями параметрів підготовки випускників.

З'ясовано, що політика держави, яка передбачає підтримку наукових досліджень, їхнє фінансування та інтеграцію у виробництво, може стати драйвером підвищення продуктивності та конкурентоспроможності аграрного сектора України в глобальному масштабі, але це неможливо без ефективної професійної підготовки кадрів в закладах освіти аграрного сектору.

Доведено, що незважаючи на постійний розвиток системи аграрної освіти в Україні та спроби узгодити випуск фахівців відповідно до потреб аграрного сектору, все ще спостерігаються невідповідності та перекося, які в умовах непередбачуваних критичних змін у зовнішньому середовищі (як от війна в Україні) можуть каталізувати ентропійні процеси. З огляду на це запропоновано адапцію моделі Agile government, що передбачає широку участь стейкхолдерів у розробці та безперервному моніторингу виконання державної політики з підготовки кадрів в закладах аграрної освіти, що відповідає моделі скандинавського інституціоналізму.

Ключові слова: аграрна освіта, аграрний заклад освіти, аграрний сектор, професійна підготовка, стейкхолдери, Agile governance.

Актуальність теми дослідження.

Навколишній світ суттєво змінився за більш ніж три десятиліття незалежності України. Відповідно зміни відбулися й в українському суспільстві, яке приймаючи виклики сьогодення, докладало зусиль щоб модернізуватися на інноваційній основі, для того щоб набути прискорення, яке є характерною рисою глобального світового поступального розвитку. Ключовим драйвером цього процесу незмінно залишаються соціальний капітал та сучасна освіта, що відповідає найкращим стандартам якості. Державна освітня політика, в цьому контексті, зокрема передбачає на меті

врахування змін щодо ставлення суспільства до освіти та її наукового супроводу з огляду на перспективу реформування освітньої сфери, у відповідності до євроінтеграційних та глобалізаційних викликів XXI століття, дослідницько-інноваційного характеру цивілізаційного розвитку, а також суспільно-політичних, культурно-історичних, соціально-економічних та науково-технологічних процесів в українському суспільстві [1].

При цьому слід відмітити, що сучасна фахова передвища освіта, у порівнянні з вищою і професійною (професійно-технічною), зазнала найбільших структурно-змістових змін [2; 3]. Коледжі,

технікуми втратили приналежність до вищої освіти і виокремились в окрему освітню ланку, що створило як нові переваги, так і нові виклики. Крім того, переведення аграрних закладів освіти до компетенції Міністерства освіти і науки України деяким чином розірвало ланку «корпоративного» за своєю парадигмою навчання майбутніх аграріїв, яке забезпечувалось Міністерством аграрної політики України. Слід зазначити, що ще у 2010 році у Комітеті з питань аграрної політики та земельних відносин в процесі обговорення питання щодо перепідпорядкування аграрних ЗВО країни наголошувалося на тому, що передача аграрних закладів вищої освіти до МОН буде мати негативний вплив у вирішенні пріоритетних наукових та виробничих проблем в аграрному секторі економіки, позбавить можливості впливати на зміст освіти продуктивно, ускладнить відповідність освіти вимогам виробництва, створить негативний ландшафт впливу на поліпшення кадрового забезпечення агропромислового виробництва [4].

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Польська дослідниця Beata Mydlowska [5] справедливо зазначає, що нові часи принесли нові виклики педагогіці, породивши багато дилем, які не мають однозначного вирішення. Особливо це стосується професійно-технічної освіти, адже швидкі зміни, зумовлені поширенням нових технологій, призвели до значних змін у структурі попиту на працівників. Тому важливим завданням професійно-технічної освіти є належна підготовка студента до творчого використання досягнень цивілізації, як досягнень світу техніки, так і цінностей, які підтримують реалізацію основної мети технічної освіти, яка полягає у вдосконаленні кожного громадянина світу, щоб він міг більш повно брати участь, зберігаючи гуманістичне ставлення, до технологічних змін [6].

Професійна точка зору визнає важливість використання експертних знань для керівництва освітньою практикою. Існують дві імплікації цієї перспективи для розробки програми глобальної освіти. Перша – це необхідність надати викладачам доступ до наявних експертних знань, допомагаючи їм розвиватися як професіоналам. Наприклад, залучаючи їх до вивчення різноманітних інтелектуальних традицій, які лежать в основі глобальної освіти, або розширюючи їхні знання про зміну клімату та вивчаючи наслідки цих знань для практики. Друга імплікація полягає в тому, що викладачі самі мають робити свій внесок у розвиток експертних знань у глобальній освіті, те, що вони могли б робити, беручи участь у практиці глобальної освіти [7].

Вкрай необхідно розуміти, що навчальний план не виконується сам по собі. Якісна програма глобальної освіти вимагатиме педагогів із досві-

дом, щоб викладати цю навчальну програму. Нещодавнє опитування національно-репрезентативної вибірки педагогів природничих наук у Сполучених Штатах, проведене Національним центром наукової освіти, показало, що в той час як три чверті вчителів звертаються до проблеми кліматичних змін у своїх класах, лише половина з них це робить у спосіб, який узгоджується з поточним науковим консенсусом. Коли їх попросили оцінити власні знання щодо зміни клімату, екології, сучасної генетики, прогнозу погоди, здоров'я та харчування, 17% викладачів повідомили, що вони знають про цю тему менше, ніж більшість інших учителів середньої школи, і 31% повідомили те ж саме щодо моделей прогнозування кліматичних змін. Лише 28% педагогів повідомляють, що їхні знання про зміни клімату є дуже хорошими або винятковими, порівняно з 45%, які повідомляють про такий рівень знань щодо екології, 44% щодо генетики або 48% щодо здоров'я та харчування [8, с. 19]. Такі проблеми існують і в українській фаховій передвищій освіті аграрного спрямування, зокрема що стосується сталого розвитку та AgriTech.

Ще в 2018 році Центр транскордонного співробітництва провів дослідження з метою з'ясувати, які здобутки та проблеми мають заклади освіти аграрної галузі. Респондентами опитування стали 350 осіб із 15 регіонів України. Близько 40% опитаних виставили посередні оцінки якості освітніх програм у закладах освіти аграрного спрямування (за 5-бальною шкалою) [9]. В цілому, відсоток респондентів, які оцінили якість освітніх програм як «погану» і «дуже погану», дорівнює 30,7% (див. рис. 1).

Між тим, саме розвиток аграрної освіти являє собою важливий чинник становлення аграрного сектору України, завдяки тому що він є одним з найбільших роботодавців, який пропонує робочі місця для випускників усіх рівнів освіти. Забезпечення ж інноваційного розвитку у цьому секторі має критичне значення для збереження високої (однієї з лідерських) позиції України на світовому ринку як експортера продукції сільського господарства [10].

На ринку праці фахівці аграрного сектору завжди будуть затребувані, тим більше в Україні як аграрній державі, яка має родючі землі та сприятливий для сільського господарства клімат. Незважаючи на нестабільну ситуацію в політичному та економічному доменах суспільного розвитку, сільське господарство продовжує виконувати роль локомотиву економіки та нарощувати свій потенціал на глобальному ринку аграрної продукції [11]. В таких умовах ефективність державної політики в галузі професійної підготовки кадрів в закладах аграрної освіти набуває особливо важливого значення.

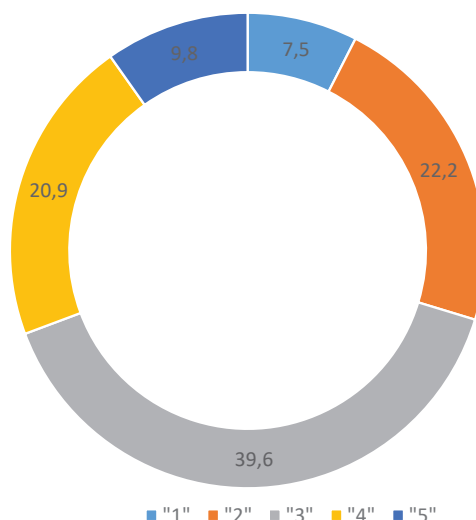

Рис. 1. Процентний розподіл відповідей респондентів на питання «Як би Ви оцінили в цілому рівень/якість освітніх програм, що надаються місцевими закладами професійно-технічної освіти аграрного профілю за шкалою від 1 до 5?» [9]

Сьогоднішні виклики, згадані науковцями, включають зростання населення, збільшення потреб, тиск і деградацію ресурсів (ґрунту, біорізноманіття, енергії, води), проблеми та парадокси, пов'язані зі здоров'ям і продовольством (продовольча безпека, дефіцит харчування, ожиріння, харчові відходи), викиди парникових газів і глобальне потепління (ї вплив на зміну клімату, мінливість і екстремальні погодні явища) та інші екологічні проблеми [12]. Водночас вища освіта та сільськогосподарський сектор стикаються з додатковими змінами та загрозами для свого успіху. М. Наварро стверджує, що студенти та сучасні випускники багатьох закладів освіти не готові до вирішення цих великих викликів; інтерес до досліджень сільського господарства знизився в останні десятиліття [13].

Розробка інноваційних навчальних програм має вирішальне значення для відповіді на ці виклики, і важливою для цієї інновації є зміна «куту зору» і логіки: зміна парадигми. В новій парадигмі враховано такі перспективи: 1) посилити свою спрямованість на спільне створення знань та інновацій з усіма зацікавленими сторонами [14]. 2) Пройти цикл аналізу, проектування, розробки, впровадження та оцінки [15]. 3) Покращити співпрацю, ефективність, адаптацію та спритність [16]. 4) Вести інновації як через поступову оптимізацію, так і через переходи (змінити спосіб мислення) [14]. З цією метою вища освіта має сприяти інституційним змінам і реформі навчальної програми, яка змінює те, «що ми робимо та як ми це робимо» (навчальні цілі, методи викладання та навчання, структуру курсу, програмні операції, зміст курсу та матеріали).

Дослідження, які було проведено в ряді країн Європи, дозволили виявити, що обов'язковим для

вивчення студентами є ряд важливих дисциплін: тваринництво, точне сільське господарство, поводження із сільськогосподарськими відходами, раціональне використання і збереження ґрунтів, ефективність використання ресурсів (води, енергії, поживних речовин тощо), боротьба зі шкідниками, дистанційне зондування і геоінформаційна система, технологічні, економічні, соціальні й екологічні аспекти сталого сільського господарства, а також раціональне використання та збереження водних ресурсів [17].

Значна частина дискусій зосереджена на питаннях щодо змін у вищій освіті, яка позиціонує компетентність щодо розробки інноваційних, ефективних, актуальних, доступних, ефективних і якісних навчальних програм. Ключові потреби, які розглядаються, включають: 1) краще визначення місцевих, регіональних і глобальних проблем у сільському господарстві та вищій освіті, що допоможе визначити цілі навчальної програми та зміни, необхідні для задоволення майбутніх потреб. 2) Перехід від фокусу на сільському господарстві до фокусу на біоекономіці. 3) Зміна парадигми вищої освіти (зміна ландшафту вимагає зміни лінз) та запровадження інституційних змін для підтримки інновацій та реформи навчальних програм. 4) Вивчення компетенції для навчальної програми. Велика увага приділялася балансу між широтою та глибиною знань у межах дисциплін, а також підготовці випускників, які мають кращі комунікативні навички, цілісно мислять та ефективно вирішують проблеми. 5) Удосконалення педагогічних методів в напрямку навчання, орієнтованого на студента, і сприяння автентичному та соціальному навчанню [18].

Слід зазначити, що в умовах значного росту виробництва продукції рослинництва, зернових

і зернобобових культур в Україні (валове виробництво зернових у 1995 р. сягало 36 млн т, у 2020 р. – вже 65,4 млн т [19]), а також впровадження складних органічних технологій, точного землеробства та різних рішень AgriTech, в той же час в країні спостерігається зменшення підготовки спеціалістів-агрономів. Стабільна тенденція спаду спостерігається також і в прийомі на навчання фахівців для галузі тваринництва. Така ситуація є прямою потенційною загрозою конкурентоспроможності аграрної галузі вже в короткостроковій перспективі.

Українські дослідники Cobets та Puhach [20] у своїй статті визначають перспективні напрями державної політики інтеграції вищої аграрної освіти України до європейського освітнього простору та кроки їх впровадження. Автори обґрунтовують нагальну потребу реформування сільськогосподарської освіти, науки одночасно з реформуванням аграрного виробництва. До переваг української системи аграрної освіти вони відносять присутність умов для створення і апробації інноваційних продуктів для різних агрокліматичних зон в одному регіоні, наголошуючи, що це забезпечує відповідність наукомістких результатів реальним умовам функціонування аграрного виробництва. Серед пропозицій авторів також створення бізнес-інкубаторів для підтримки молодіжних бізнес-проектів, становлення можливості для студентів проходити довготривалу практику на виробництві, налагодження взаємодії закладів освіти із товаровиробниками і службами зайнятості. Також відзначається необхідність реалізації концепції безперервної аграрної освіти, що має багато рівнів, створення університетів дослідницького типу та розвиток науково-навчальних центрів. На думку авторів, це зробить можливим забезпечення конкурентоспроможності наукових розробок, створення банку інноваційних розробок, запровадження результатів НДР на міжнародний ринок наукомісткої продукції.

У публікації А. Дем'яненко [21] обговорюється сучасний стан вищої освіти в Україні. Автор привертає увагу до тенденцій, що останнім часом спостерігаються у вищій інженерній, у тому числі і аграрній освіті, а саме, суттєве зниження рівня її фундаментальності, у протизагадо до країн Європи, та «миттєвого прагматизму», що в свою чергу призводить до підготовки «споживачів», «користувачів» та «спостерігачів» закордонних машин та технологій. Автор акцентує на необхідності у підвищенні рівня освіти, як основи «якісного виробництва, якісного харчування та якісного життя» в країні, що, в свою чергу, як справедливо стверджує автор, неможливо без збереження її фундаментальності.

Загалом, для підтримки аграрної науки та інновацій, розвитку аграрного сектору в цілому роль держави є надзвичайно важливою. Політика дер-

жави, яка передбачає підтримку наукових досліджень, їхнє фінансування та інтеграцію у виробництво, може стати драйвером підвищення продуктивності та конкурентоспроможності аграрного сектору України в глобальному масштабі. Однак це неможливо без ефективної професійної підготовки кадрів в закладах освіти аграрного сектору.

Мета дослідження – здійснити аналіз публікацій зарубіжних науковців та закордонного досвіду успішної реалізації державної політики у сфері аграрної освіти, на основі чого було запропоновано широкомасштабну адопцію стейкхолдерського підходу та парадигми Agile governance, що дозволяє враховувати не лише країновий, а й регіональний (місцевий) специфічні аспекти.

Поставлені у дослідженні завдання визначили використання у ньому системного, нормативного, порівняльного, інституційного, структурно-функціонального, адаптаційного та інших інструментів наукового пізнання. В процесі дослідження використано інструменти контент-аналізу та елементи обґрунтованої теорії, що дозволило визначити ключові компоненти та тенденції в сфері державної політики в галузі освіти та підготовки кадрів в системі аграрної освіти.

Виклад основного матеріалу дослідження. Важливим показником якості освіти сьогодні стає мобільність знань, набуті якої може лише якісно освічена людина, з надійною фундаментальною базою, людина, яка володіє здатністю адаптуватися та гнучко реагувати на швидкозмінні процеси, появу нових машин (обладнання) та технологій. Характерна для ХХІ сторіччя тенденція «миттєвого прагматизму», орієнтація на вузьких професіоналів, поступово зникає зі сфери виробництва. Виробництву ХХІ століття, у тому числі і агропромисловому, потрібні спеціалісти, які вміють гнучко перебудовувати напрями та зміст своєї діяльності відповідно до змін орієнтирів та вимог ринку. Досягнення професійної мобільності є однією з важливих задач, розв'язання якої можливе лише за умови фундаментальності вищої освіти. Суто вузькопрофесійна підготовка, формування «багажу» знань на все життя, сьогодні поступилися місцем освіті впродовж усього життя. Такими є реалії та реальні вимоги часу [21].

А. Мікуляк стверджує, що однією із ключових проблем, що стримує інноваційний розвиток в аграрному секторі є дефіцит кваліфікованих кадрів – таких що не тільки мають відповідний рівень професійної освіти, а й характеризуються психологічною готовністю до інновацій. Автор зазначає, що «система підготовки кадрів для генерації, трансферу і використання інновацій передбачає як підготовку наукових кадрів вищої кваліфікації, так фахівців і працівників для інноваційних виробництв» [22].

Ключові напрями державної політики в галузі аграрної освіти можуть бути об'єднані у три блоки:

1. Забезпечення якості освіти (акредитація освітніх програм за групами професій; заснування мережі Центрів професійної досконалості; інституційний аудит; розроблення стандартів освіти, освітніх програм за активної участі роботодавців, що дозволить максимально наблизити зміст освіти до запитів ринку праці).

2. Децентралізація управління та фінансування закладів (це означає повноваження місцевої влади у матеріально-технічному і фінансовому забезпеченні закладів професійно-технічної освіти і контролю за їхньою діяльністю; автономія фахових закладів освіти у питаннях організації освітнього процесу; можливість для ЗВО видавати документи про освіту власного зразка; обрання директора на посаду за конкурсом не більш як два терміни; організація регіональних рад професійної освіти).

3. Розвиток державно-приватного партнерства (спільне створення та фінансування навчально-практичних центрів, майстерень, лабораторій; моніторинг професійної траєкторії випускників та умов їхнього працевлаштування).

Однак визначення векторів державної політики в галузі аграрної освіти ще не означає її успішний розвиток і трансформації відповідно до реалій сьогодення. Потрібні ефективні механізми імплементації цих векторів. Зокрема, існує необхідність залучення стейкхолдерів для підвищення якості аграрної вищої освіти [23].

Боллаерт і Дельплас [24, с. 26] запропонували схему етапів (моделей) залучення стейкхолдерів до освіти та розробки освітньої політики (див. рис. 2). Вони наголошують, що участь зацікавлених сторін свідчить про глибшу залученість через кілька етапів, на яких вони мають певний контроль над процесом, порядком денним і рішеннями, а результати при цьому є більш прозорими.

Однак, враховуючі вищезазначені проблеми в галузі аграрної освіти, очевидно, що побудова партнерських стосунків із стейкхолдерами для покращення якості освіти буде відбуватись в умовах наявних викликів та певної невизначеності. Тому доцільним можна вважати розгляд для застосування принципу Agile governance.

Доведено, що Agile особливо застосовна в ситуаціях, коли вирішення складних і хаотичних проблем неможливе шляхом використання існуючих відомих практик роботи та адміністративних процедур [25]. Натомість вони вимагають дослідження невідомих або ще не розроблених нових практик шляхом ітерації, проб і помилок і постійного зворотного зв'язку. Mergel та інші показали, що органи державного управління почали реалізовувати гнучкі принципи та використовувати методи для планування проєктів, працювати короткими спринтами, щоб досліджувати проблемний простір, застосовувати ітерацію після отримання відгуків від користувачів і використовувати підхід, орієнтований на людину, щоб отримати якісні рішення щодо суспільних проблем [26].

Agile в державних адміністраціях здебільшого застосовується в тимчасових, експериментальних середовищах, таких як інноваційні лабораторії, команди цифрових послуг або лабораторії політики (Policy labs) [27]. Policy labs можуть стати хорошою відправною точкою для гнучкого розвитку державної політики у сфері аграрної освіти, яка базується на постійному моніторингу динаміки ситуації, умов зовнішнього середовища, розвитку AgriTech та зміни складу чи інтересів стейкхолдерів.

Ідея розробки політики Agile, за своєю суттю, відповідає скандинавському інституціоналізму, який досліджує, як організації впроваджують нові ідеї у свої структури, особливо зосереджуючись на прийнятті методів управління в державному

Рис. 2. Схема етапів (моделей) залучення стейкхолдерів [24]

секторі [28]. На відміну від традиційних дифузійних моделей, які сприймають ідеї як статичні сутності, часто бездумно прийняті індивідами [29]. Скандинавський інституціоналізм підкреслює важливість соціальної динаміки та місцевих цінностей, з якими ідеї стикаються під час їх поширення [30]. Ця перспектива підкреслює, що одна і та сама ідея може створювати різні версії, коли вона потрапляє в локальний контекст [31]. Такий підхід здатний не тільки забезпечити усвідомлену адаптацію кращих практик із зарубіжної аграрної освіти, а й врахувати регіональну специфіку агро-виробництва та попиту на фахівців агросектора в різних регіонах України.

Отже, дослідження показує, що незважаючи на постійний розвиток системи аграрної освіти в Україні та спроби узгодити випуск фахівців відповідно до потреб аграрного сектору, все ще спостерігаються невідповідності та перекося, які в умовах непередбачуваних критичних змін у зовнішньому середовищі (як от війна в Україні) можуть каталізувати ентропійні процеси.

З огляду на це, ми пропонуємо адопцію моделі Agile government, яка передбачає широку участь стейкхолдерів у розробці та безперервному моніторингу виконання державної політики з підготовки кадрів в закладах аграрної освіти, що відповідає моделі скандинавського інституціоналізму.

Список використаної літератури:

1. Радкевич В., Лузан, П., Пашенко Т. Фахова передвища освіта: аналітичний огляд ефективності. Вісник НАПН України. 2022. №4, Вип. 2. С. 1-12.
2. Славкова О. П., Калачевська Л. І. Інноваційні аспекти інтернаціоналізації навчального процесу в аграрних університетах. АгроСвіт. 2015. № 17. С. 14–18.
3. Бесклетко О. Агроном-генетик, біохакер чи агрокібернетик: які аграрні професії варто опановувати вже зараз. Сучасна освіта. 2019. № 10. С. 16–18.
4. Верховна Рада України. Стан та перспективи розвитку аграрної освіти й науки України було обговорено під час слухань у Комітеті з питань аграрної політики та земельних відносин. 2010, 22 грудня. URL: <https://www.rada.gov.ua/news/Povidomlennya/37285.html>
5. Mydłowska B. Globalization as a challenge for professional education. Lubelski Rocznik Pedagogiczny. 2020. Vol. 39, No. 2. Article 259.
6. Василенко О. І. Проблеми розвитку ринку освітніх послуг вищих навчальних закладів аграрної освіти в Україні. Економіка та держава. 2018. № 10. С. 72–75.
7. Reimers F.M. A Professional Perspective and Global Education. In: Educating Students to Improve the World. Springer Briefs in Education. Singapore: Springer. 2020. URL: https://link.springer.com/chapter/10.1007/978-981-15-3887-2_5
8. Plutzer E., Lee Hannah A., Rosenau J., McCaffrey M. S., Berbeco M., Reid A. H. (2016). Mixed messages: How climate is taught in America's schools. Oakland, CA: National Center for Science Education. URL: <http://ncse.com/files/MixedMessages.pdf>
9. Ковальчук К. Експерти критично оцінили якість аграрної освіти в Україні (результати дослідження). АгроЦентр. 2018, 10 жовтня. URL: <https://news.agro-center.com.ua/eco-farming/fermeri-kritichno-ocinili-jakist-agrarnoi-osviti-v-ukraini-rezultati-doslidzhennja.html>
10. Ткаченко О. В. Професійно-педагогічна підготовка агрономів-дослідників в аграрних університетах: автореф. дис. Нац. акад. пед. наук України, Ін-т пед. освіти і освіти дорослих. Київ, 2018. 20 с.
11. Хомяковський Ю. Л. Практичні аспекти викладання фундаментальних дисциплін у системі професійної підготовки студентів аграрних закладів вищої освіти. Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики. 2019. № 6. С. 169–175.
12. Kings D., Ilbery B. Agriculture for sustainability. Wilmington DE: Scitus Academics LLC. 2020. 119 p.
13. Navarro M., Heath S.B., López-Francos A., Romagosa I. Agricultural Higher Education in the 21st Century. A global challenge in knowledge transfer to meet world demands for food security and sustainability Conference report and conclusions. In: Romagosa I. (ed.), Navarro M. (ed.), Heath S. (ed.), López-Francos A. (ed.). Agricultural higher education in the 21st century : a global challenge in knowledge transfer to meet world demands for food security and sustainability. Zaragoza: CIHEAM, 2015. p. 5-11 (Options Méditerranéennes : Série A. Séminaires Méditerranéens; n. 113)
14. Wals A.E.J. Developing sustainability competence and 21st Century capacities through transformative agricultural education. In: Options Méditerranéennes, Series A. 2015. No. 113. P. 27-34.
15. Shinn G., Navarro M. and Briers G. Role of quality assurance and programme accreditation in supporting development of innovative agricultural curricula. In: Options Méditerranéennes, Series A. 2015. No. 113. P. 153-170.
16. Meinke H., Batt P.J., McKenzie B., Bonney L., Pratley J. and Botwright Acuña T. Tertiary agricultural education in Australasia: Where to from here? In: Options Méditerranéennes, Series A. 2015. No. 113. P. 67-80.
17. Lewis K., Tzilivakis J., Warner D. Agri-environmental Management in Europe: Sustainable Challenges

- and Solutions - From Policy Interventions to Practical Farm Management. 2018. Essex: 5m Publishing. 472 p.
18. Kowalska M., Knapik W., Bogusz M. Farm Education as a Component of Sustainable Development in Selected Countries of the European Union. *Problemy Ekorozwoju*. 2016. Vol. 11, No. 2. P. 81-88.
 19. Ніколаєнко С. М., Ніколаєнко М. С. Аграрна освіта в контексті реформування вищої школи України: сучасні виклики та тенденції в аграрному секторі. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*. 2021. №3, Вип. 2. С. 1-12.
 20. Cobets' A. S., Puhach A. M. Сучасний стан освітніх послуг у сфері вищої аграрної освіти в Україні. *Аспекти публічного управління* 2016. № 4, Вип. 6-7. С. 24-31.
 21. Дем'яненко А. Сучасна вища інженерна аграрна освіта – запорука розвитку АПВ та продовольчої безпеки України. Тези доповідей учасників міжнародної науково-практичної конференції «Стратегія інтеграції аграрної освіти, науки, виробництва: глобальні виклики продовольчої безпеки та змін клімату». 2021. С. 18-20.
 22. Микуляк А., Сизоненко Ю. Роль аграрної освіти в інноваційній моделі розвитку аграрного сектора. Тези доповідей учасників міжнародної науково-практичної конференції «Стратегія інтеграції аграрної освіти, науки, виробництва: глобальні виклики продовольчої безпеки та змін клімату». 2021. С. 60-62.
 23. Prisacaru V. Engaging stakeholders in order to increase the quality of the agricultural higher education – current state and directions for improvement. *Știința Agricolă*. 2022. P. 155-158.
 24. Bollaert L., Delplace S. Ghid pentru includerea eficace a părților interesate în procesul de asigurare a calității [online]. București, 2021. 36 p. URL: https://esqa.ro/wp-content/uploads/2021/04/GESQA_WEB.pdf
 25. Mergel I. Social affordances of agile governance. *Public Administration Review*. 2023. Vol. 82, Iss. 5. P. 932-947.
 26. Mergel I., Sukumar G., Whitford A. Agile: A New Way of Governing. *Public Administration Review*. 2021. Vol. 81. No. 1. P. 161–165.
 27. Fleischer J., Carstens N. Policy Labs as Arenas for Boundary Spanning: Inside the Digital Transformation in Germany. *Public Management Review*. 2022. Vol. 24. No. 8. P. 1208–1225.
 28. Wedlin L., Sahlin-Andersson K. The Imitation and Translation of Management Ideas. *The Sage Handbook of Organizational Institutionalism*, edited by R. Greenwood, C. Oliver, T. B. Lawrence, and R. E. Meyer, 2017. P. 102–127. London.
 29. Øygarden O., Mikkelsen A. Readiness for Change and Good Translations.” *Journal of Change Management*. 2020. Vol. 20, No. 3. P. 220–246.
 30. Røvik K. Knowledge Transfer as Translation: Review and Elements of an Instrumental Theory. *International Journal of Management Reviews*. 2016. Vol. 18, No. 3. P. 290–310.
 31. Neumann O., Kirklies P. C., Schott C. Adopting agile in government: a comparative case study. *Public Management Review*. 2024. Vol. 26, No. 12. P. 3692–3714.

Shumilova I. State Policy in the Field of Professional Training in Agricultural Education Institutions

The relevance of the study is stipulated by the need to study and take into account changes in the attitude of society to education and its scientific support in view of the prospect of reforming the educational sphere, in accordance with the European integration and globalisation challenges of the twenty-first century, the research and innovation nature of civilisation development, as well as socio-political, cultural, historical, socio-economic, scientific and technological processes in Ukrainian society. The main condition for maintaining and developing Ukraine's global competitiveness as an agricultural exporter is the training of specialists of a new formation, which determines changes in the field of agricultural education. The implementation of the state strategy for innovative development of agricultural production will be largely determined, first of all, by the state of professional agricultural education and agricultural science and, as a result, by the level of training of qualified personnel.

The purpose of the article is to analyse the publications of foreign scholars and foreign experience of successful implementation of the State policy in the field of agricultural education, on the basis of which a large-scale adaptation of the stakeholder approach and the Agile governance paradigm was proposed, which allows taking into account not only country but also regional (local) specific aspects.

The objectives of the study determined the use of systemic, normative, comparative, institutional, structural and functional, adaptive and other tools of scientific knowledge. The study used content analysis tools and elements of grounded theory, which allowed to identify key components and trends in the field of state policy in the field of education for training in the field of agricultural education.

The article considers the vectors of functioning and development of agricultural education in Ukraine, as well as the degree of its effectiveness in the context of the labour market, identifies existing problems, which consist in the low level of employers' assessment of the parameters of graduate training.

It is found that the state policy, which provides for the support of scientific research, its financing and integration into production, can become a driver of increasing the productivity and competitiveness of the agricultural sector of Ukraine on a global scale, but this is impossible without effective professional training in agricultural educational institutions.

It is proved that despite the constant development of the agricultural education system in Ukraine and attempts to align the graduation of specialists with the needs of the agricultural sector, there are still inconsistencies and distortions that, in the face of unpredictable critical changes in the external environment (such as the war in Ukraine), can catalyse entropic processes. In view of this, the article proposes an adaptation of the Agile government model, which provides for broad participation of stakeholders in the development and continuous monitoring of the implementation of the state policy on training in agricultural education institutions, which corresponds to the model of Scandinavian institutionalism.

Key words: *agricultural education, agricultural educational institution, agricultural sector, professional training, stakeholders, Agile governance.*